

Granskningsrapport Portugisiska

Granskningsunderlaget utgörs av självvärdering enligt *Handläggningsordning för utvärderingar av huvudområden och utbildningsprogram vid Högskolan Dalarna*, matris över examensmålen uppfyllande, betygskriterier för examensarbete, verksamhetsberättelse, websida mm.

Nämnden har granskat de skriftliga underlagen och har vid två tillfällen (2015-02-05 och 2015-03-19) fört dialog med företrädare för ämnet.

Rapporten sammanfattar skriftliga underlag, dialog och nämndens analys utifrån de punkter som tas upp i handläggningsordningen.

Huvudområdets speciella kunskapsbidrag och dess profil vid Högskolan Dalarna

Utbildningens mål är dels att studenten ska utveckla en grundläggande språklig kompetens, dels att studenten ska kunna sätta in portugisiskan i sin sociokulturella och historiska kontext.

Portugisiska vid Högskolan skiljer sig från andra lärosäten såväl nationellt som internationellt genom att portugisiskans två språknormer, europeisk och brasiliansk, integreras och studeras parallellt. Studenterna kan välja att fokusera på en av varieteterna, men kunskapskraven innefattar grundläggande kunskaper om respektive språknorm.

Utbildningen är upplagd för att återspegla den mångfald som ryms inom den portugisiskspråkiga världen idag. I såväl språk-, kultur- som litteraturkurserna integreras ett globalt och transkulturellt perspektiv på identitetsskapande kopplat till kultur och språk där det koloniala arvet och kulturella kontaktzoner problematiseras.

Ämnet kommer att bidra med kurser främst inriktade mot teoretiska perspektiv på identitetsformationer, transkulturalitet och genus, i de kommande masterprogrammen i Afrikanska studier och Interkulturella litteraturstudier.

Nämndens kommentar

Tydlig profilering. Upplägget att integrera de två varieteterna ger möjligheter till jämförande perspektiv och ger studenterna insikter om relationen mellan varianterna och förmåga att välja form för olika situationer. I skärningspunkten mellan språknormerna och i den globala historia som ämnet tar upp finns stora möjligheter till fördjupning inom intressanta problemområden. Det skulle dock vara önskvärt att ämnets kompetens och kunskapsbidrag t ex inom identitet, transkulturella perspektiv lyfts fram och synliggörs ytterligare i Högskolans olika forum både i utbildning och forskning.

Ämnesmiljö och lärarkompetens

Lärarna är baserade i Stockholm. Minst tre möten per termin genomförs i Stockholm och det finns tät kontakt inom gruppen men mindre med Falun. Lärarkåren består av två adjunkter och

två lektorer varav en heltidsanställd, samt ytterligare en lektor på deltid från och med juli 2015. Sammanlagt kommer lektorer att undervisa 80 % av heltid inom grundutbildningen.

Nämndens kommentar

Med tre disputerade lärare bedöms kompetensen som tillräcklig för att söka examensrätt. Dock har lärarna genomgått BHU i liten grad och rekommenderas att göra detta.

Stort administrativt ansvar vilar på ämnesföreträdaren vilket innebär viss risk för sårbarhet.

Ämnesmiljön verkar fungera väl trots att man sällan är på plats i Falun, men en brist är att ämnets kompetens inte blir lika synlig i högskolans olika sammanhang.

Forskningsaktivitet

Lärarna har högt deltagande i forskningsprojekt och konferenser samt många publiceringar varav en stor andel konferensbidrag. Forskningen är i liten utsträckning finansierad genom KIG eller NGL utan främst finansierad av egna projekt och bedrivs inte inom tjänsten.

Nämndens kommentar

Det finns en tydlig koppling mellan forskningen inom ämnet och ämnes profilering vid Högskolan samt de kurser som erbjuds. Portugisiskans interkulturella profil passar väl inom KIG och borde kunna involveras mer i forskningsprofilen.

Forskningsförankring

Primära vetenskapliga texter används från slutet av Portugisiska I. Under termin två ökar volymen, särskilt inom kultur och litteraturkurserna, med vetenskapliga artiklar inom områdena genusanalys, litteraturstudier, sociologi och socialantropologi. Ämnets profil återspeglas i lärarnas forskningsaktivitet.

I kursen ”Det nutida Brasilien: Litteratur och samhälle” (Portugisiska II) ingår en arbetsuppgift att ta kontakt med bibliotekarie och få individuell handledning i sökning av relevant vetenskaplig litteratur, medan handledning i informationssökning ges först under ”Språklig variation och förändring” (Portugisiska III).

Nämndens kommentar

Övningar i informationssökning kan behöva integreras mer i utbildningen och då även följas upp vid seminarium.

Utbildningens organisation

Prestationsgraden är hög. En orsak till detta som anges är dels möjlighet att studera kurser i kurspaket på heltid vilket inneburit ambitiösare studenter, dels att betygsrapporteringen brutits ner i mindre enheter på språkkurserna för att studenter som genomfört examinerande moment också ska få poäng registrerade vilket kan sporra dem att slutföra.

Kurserna innefattar relativt många seminarier, vilket anses viktigt för att upprätthålla kontakter med språket.

Nämndens kommentar

Nämnden uppfattar utbildningens upplägg som välfungerande och uppmanar ämnet att dela med sig av sina erfarenheter.

Utbildningens upplägg och progression

Portugisiska är ännu inte ett huvudområde. Inför en planerad ansökan genomförs revidering av kurser med syfte att introducera, och stegvis bygga upp de färdigheter i vetenskaplig metod och tänkande som krävs.

Grundläggande kurs I och II” (15+15 hp) är avsedda för nybörjare. För att kunna ges på grundläggande nivå och i framtiden ingå i en examen har kursplanerna reviderats för att säkra att de har ett akademiskt innehåll, främst genom införande av språkliga kontrastiva och metavetenskapliga moment.

Nya studenter kan börja studera direkt på kurser i Portugisiska I efter att förkunskaper i portugisiska testats individuellt.

Nämndens kommentar

Formuleringar av behörighetskrav i kursplaner bör ses över i samråd med antagningsenheten för att säkra att studenter från andra lärosäten har de förkunskaper som krävs för att klara kursen.

Skriftliga arbeten

Skrivuppgifter förekommer i de flesta kurser och det finns en idé om progression genom utbildningen. Basala regler för akademiskt skrivande introduceras under kurserna ”Grundläggande kurs I och II”, och övas genom minst två skrivuppgifter per kurs i Portugisiska I. De tre valbara kurserna på grundnivå 2 innehåller skrivuppgifter där vetenskaplig form kommenteras i hög grad.

Ämnet är litet i Sverige vilket innebär få tillfällen till handledning. Lärarna har viss erfarenhet av uppsatshandledning från institutionen vid Stockholms universitet.

Nämndens kommentar

Lärare med liten eller ingen erfarenhet av handledning rekommenderas ta högskolans handledarkurs. Utifrån lärarnas kompetensområden bör det också vara möjligt att handleda inom andra ämnen (t.ex. lärarutbildningen) för att få erfarenhet.

Omvärldsbevakning

Portugisiska ges i Sverige endast vid Högskolan och vid Stockholms universitet. Det finns skillnader i undervisning och inriktning men studenter kan byta mellan lärosätena. Studenter med en framtida examen i portugisiska från Högskolan kommer att kunna gå vidare till utbildning på masternivå vid Stockholms universitet som även har forskarutbildning. Vid Högskolan bör det eventuella masterprogrammet Interkulturella litteraturstudier kunna vara en möjlighet till vidare studier.

Inom samarbetsavtalen med universitet i Portugal finns det utbyteskurser som är kompatibla med alla kurser och nivåer vid Högskolan. Inom samarbetsavtalet med Universidade Federal de Sergipe, Brasilien så behöver studenterna ha läst minst två terminer vid Högskolan innan de är kvalificerade att läsa kurser där, vilket beror på att de inte ger kurserna på engelska eller i portugisiska som andraspråk.

En kartläggning av utbildningarna vid de övriga nordiska universiteterna och internationellt behöver genomföras och en sådan planeras att påbörjas under HT 15. Efter ansökan om huvudområde är planerna att anordna en nordisk ämneskonferens, kanske samarbete om kurser på avancerad nivå via nätet.

Nämndens kommentar

Förkunskapskraven skiljer sig mellan Högskolan och Stockholms universitet vilket kan innebära problem. Rekommenderas att jämföra och kontrollera vilka studenter som kan antas var och vilka kurser som är kompatibla.

Anställningsbarhet

Ingen direkt bevakning av arbetsmarknaden eller uppföljning av studenter förekommer.

På sikt kan Portugisiska utveckla en utbildning som står för sig själv, antagligen med fokus på interkulturella frågor utifrån de portugisisktalande ländernas gemensamma historia. Idag ser sig Portugisiska främst som ett kompletterande ämne till andra utbildningar eller för personer i yrkesverksamheter. Många av studenterna går utbildningar vid andra lärosäten såsom Chalmers och KTH och kompletterar med kurser i portugisiska vid Högskolan. Intresset från denna studentkategori ökar ständigt vilket främst beror på Brasiliens allt starkare ekonomiska och kulturella ställning i världen. Men även länder som Angola och Moçambique har utvecklats snabbt under de senaste åren. Andra vanliga motiv till att studera är privata band till portugisiskspråkiga personer och ett allmänt språkintresse t ex hos lärare i andra språk.

Studentinflytande

Kursutvärderingar genomförs regelmässigt och har använts särskilt i samband med revidering av kurser inför ansökan om huvudområde.

En brist som påpekas i några kursvärderingar är önskan om snabbare och mera effektiv feedback. Det upplevs inte som någon risk att tekniska hjälpmedel minskar feedback till studenterna, utan tvärtom, problemet är att få tiden att räcka till. Valfungerande grupparbeten på distans tillämpades tidigare där arbeten kunde kommenteras och redigeras i realtid. Systemet (Google Drive) var dock inte Högskolans och utan teknisk support fick dessa försök avslutas.

Nämndens kommentar

Lyhördhet att ta tillvara det som kommer upp i kursutvärderingarna nämnden ser det som positivt. Eftersom det finns kompetens och intresse hos lärarna bör det finnas en utvecklingspotential när det gäller att använda olika typer av digitala verktyg.

Internationalisering

Lärare har rest ut vid flera tillfällen, och vid fem tillfällen de senaste tre åren har internationella gästföreläsare deltagit i undervisningen via Adobe Connect. Däremot har man haft endast en utresande student de senaste tre åren. Antalet skulle kanske kunna ökas genom mer information och coachning till studenterna. Det är dock svårt att veta hur detta ska gå till och det finns inget administrativt stöd. Många studenter deltar å andra sidan i kurserna från något portugisisktalande land. Detta utnyttjas genom att studenter i olika länder får dela med sig av sina förstahandsobservationer t ex genom små föredrag i anslutning till olika undervisningsmoment.

Ett jämförande internationellt perspektiv är integrerat i undervisningen och tas upp i varje kurs. Detta baseras på lärarnas forskningsinriktningar och olika varieteter av portugisiska i världen jämförs och diskussioner förs om hur dessa skillnader och likheter uppkommit.

Samarbetsavtal finns med två lärosäten i Portugal samt ett i Brasilien. Samarbete pågår med lärosäte i Brasilien om att utveckla en gemensam kurs där det återstår att lösa vissa praktiska problem.

Nämndens kommentar

Ämnet har kommit långt i sitt arbete när det gäller internationalisering och uppmuntras att fortsätta med och fördjupa de projekt man har på gång. Att man har få utresande studenter kan förklaras av att många studenter bor, arbetar och/eller studerar i de portugisiskspråkiga länderna. Däremot kan det vara värt att utreda huruvida studenter i Sverige informeras om möjligheter till utbyte.

Framtidsperspektiv

Intresset för portugisiska har ökat den senaste tiden både i Sverige och i världen främst beroende på Brasiliens popularitet och betydelse, men även på andra portugisisktalande länders ekonomiska tillväxt. Efterfrågan på personer med goda språkkunskaper i portugisiska och kunskaper om portugisiskspråkiga kulturer och samhällen kommer med all sannolikhet att växa ytterligare från olika sektorer i samhället.

Endast Högskolan och Stockholms universitet ger kurser i portugisiska. De olika uppläggen av utbildning innebär att de snarare kompletterar än konkurrerar med varandra vad gäller studentrekrytering. Trenden är dock att Högskolan ökar såväl studentantal som lärarkompetens medan Stockholm trappar ner. Högskolans utbildningstak begränsar ämnets tilldelning av helårsstudenter. Utbyggnad av kursutbudet på kandidat och avancerad nivå måste bekostas av att annat dras ner.

Visionen om framtidens utbildning i Portugisiska är en kandidatutbildning vid Högskolan, utformad enligt profilen: en stark gedigen språkutbildning kombinerad med/eller placerad inom ramarna för en global interkulturell kompetens inriktad på portugisiskspråkiga kulturer och samhällen.

Planen är att fortsätta sikta mot examensrätt på avancerad nivå. Ett svagt studentunderlag för utbildning på avancerad nivå gör att en sådan lämpligen skulle kunna genomföras i samarbete

med andra (nordiska) institutioner. Sondering inför ett sådant samarbete kommer att inledas under 2017.

Portugisiska har en kurs med i det planerade masterprogrammet i African studies, och i det sammanhanget har även andra samarbeten diskuterats, t ex gästlärare i Bologna och Angola. Det finns många möjligheter, problemet är tidsbrist.

Nämndens kommentar

Kanske kan det vara bättre att vänta med att inleda arbetet mot avancerad nivå tills man har en stabil kandidatnivå?